

УДК 346.3(477)

В. Мілаш,доктор юридичних наук, доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДОГОВІРНІ ЗАСАДИ ПРАВОПОРЯДКУ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Основним завданням господарського права є системне правове забезпечення ефективного та збалансованого функціонування господарського обороту для утвердження й підтримання в його межах суспільного господарського порядку. Згідно зі ст. 5 Господарського Кодексу України (далі – ГК України) правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин і державного регулювання макроекономічних процесів [1, ст. 144]. Питанням концептуального обґрунтування ключових засад забезпечення господарського правопорядку за умов сучасних соціально-економічних перетворень в Україні присвячено наукові праці відомих вітчизняних фахівців у галузі господарського права: О.А. Белянич, О.М. Вінник, Д.В. Задихайла, Г.Л. Знаменського, В.К. Мамутова, О.П. Подчерковного, В.С. Щербини та ін. Однак проблемі комплексного аналізу договірного складника забезпечення господарського правопорядку не приділено достатньої уваги.

Господарський правопорядок як стан упорядкованості господарських відносин утворюється під впливом дії механізму господарсько-правового регулювання, репрезентованого системою правових засобів, організованих найбільш послідовним чином для здійснення ефективного регулювального впливу. Відповідно до ст. 7 ГК України нормативну основу господарського правопорядку становлять норми Конституції України, ГК України, законів України, нормативно-правових актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів інших органів державної вла-

ди та органів місцевого самоврядування. Проте змістовна неузгодженість і декларативний характер нормативних положень цілої низки актів господарського законодавства, націленість на реалізацію «кланових» економічних інтересів, неврегульованість значної частини питань, які покликані впорядкувати ці акти, а також невизначеність механізмів реалізації окремих положень, які отримали правову регламентацію, призводить до формування псевдопублічних засад господарського правопорядку, позбавляє його легітимності.

Легітимність правопорядку у сфері господарювання безпосередньо пов'язана з відповідністю фактичного стану впорядкованості господарських відносин економічним потребам і сформованим на їх ґрунті законним інтересам, що мають бути реалізовані в межах господарського обороту. Кожній системі господарювання притаманна власна конфігурація економічних потреб, зумовлена рівнем розвитку національної економічної системи та ступенем її інтеграції у глобальній економічній простір. Визнання об'єктами правової охорони приватних інтересів, сформованих на ґрунті індивідуальних потреб суб'єктів господарювання, повинно супроводжуватися законодавчою формалізацією реальних механізмів і засобів їх реалізації. Інакше кажучи, господарський правопорядок впливає на приватні інтереси суб'єктів господарювання через надання останнім можливостей їх реалізації та захисту за допомогою правових засобів, що одночасно є критеріями законності інтересів, межі реалізації яких вони визначають.

Цілком очевидно, що за умов ринкової економіки господарський пра-

впорядок не може забезпечуватися виключно за допомогою юридичних норм, які об'єктивно не спроможні врахувати всі аспекти доволі складних господарських відносин й своєчасно адекватно відреагувати на зміни та трансформації господарського обороту. Отже, господарський правопорядок має забезпечуватися через як публічно-правові, так і приватно-правові засади, співвідношення часток яких під час упорядкування господарських відносин на конкретному ринковому сегменті (ринку товарів, робіт, послуг) зумовлюється реальним рівнем розвитку його інфраструктури та ступенем концентрації публічних інтересів, що мають бути реалізовані в його межах.

Приватно-правові засади господарського правопорядку репрезентовано, насамперед, на рівні автономного й координативного індивідуального господарсько-правового регулювання (субординаційне індивідуальне регулювання є частиною публічно-правового регулювання господарських відносин). Варто зауважити, що у правовій науці відсутній єдиний погляд на сутність і зміст індивідуального регулювання як такого. Одні дослідники вважають, що на вказаному рівні правового регулювання відбувається реалізація норм права шляхом перетворення юридичних ідеальних моделей на дійову систему суспільних відносин; другі визначають його як вид правомірної діяльності суб'єктів права, яка пов'язана з вирішенням юридично значущих питань і результатом якої є індивідуальний правовий акт (судове рішення, адміністративний акт тощо); треті репрезентують названий рівень індивідуальними нормами, а не актами реалізації прав та обов'язків, які є похідними від них. До обов'язкових ознак індивідуального правового регулювання на теоретичному рівні належать як спільні для нормативного й індивідуального регулювання ознаки, так і специфічні саме для індивідуального правового регулювання риси. Серед останніх виокремлюють такі: здійснення індивідуального правового регулювання на основі нор-

мативного регулювання для розвитку й доповнення останнього; спрямованість індивідуального правового регулювання на впорядкування конкретних відносин та осіб; створення у процесі індивідуального правового регулювання індивідуальних актів як інструментів індивідуального впливу. За відповідних обставин можуть мати місце факультативні правові ознаки індивідуального регулювання, але за їх відсутності індивідуальне регулювання зберігається як самостійне правове явище. До факультативних ознак індивідуального правового регулювання, як правило, зараховують: можливість суб'єкта діяти на власний розсуд; виконання функції правозаповнення (заповнення прогалин у нормативно-правовому регулюванні); можливість визначення у процесі індивідуального правового регулювання його процедури [2, с. 18-20]. Наведені ознаки свідчать про притаманність індивідуальному регулюванню суспільних відносин, зокрема господарських, високого ступеня казуальності, а також можливість визнання його формою свідомого саморегулювання господарського обороту, яке не варто ототожнювати зі стихійним ринковим саморегулюванням.

Основою *стихійного ринкового саморегулювання* господарських відносин є об'єктивні економічні закони, наслідки дії яких, з погляду соціально-економічних інтересів суспільства, не завжди об'єктивуються в позитивні тенденції розвитку цих відносин. Традиційно до виявів ринкового фіаско належать такі: ігнорування ринком проблем зовнішніх ефектів; незацікавленість ринку в нерентабельних виробництвах суспільних благ; концентрація й монополізація виробництва; безробіття й інфляція; байдужість ринку до соціальних проблем; неможливість за допомогою внутрішнього ринкового механізму здійснити прорив у галузі фундаментальної науки й техніки, а також глибоку структурну перебудову національної економіки; надмірна диференціація регіонів країни тощо.

Свідоме саморегулювання господарських відносин на доктринальному рівні

часто звужують до легітимного об'єднання бізнесу для розроблення правил господарської діяльності й контролю за їх дотриманням. Мова йде про професійне ринкове саморегулювання, суб'єктами якого є національні галузеві асоціації та професійні громадські організації¹, які групують суб'єктів господарської діяльності за ознакою єдності відповідного ринкового сегменту з метою оптимізації регулювання господарських відносин та заміни там, де це потрібно, публічно-правових засад такого регулювання на приватно-правові. Проте свідоме саморегулювання господарської діяльності не зводиться виключно до діяльності саморегулювальних організацій. Так, у сфері ринкових відносин набули поширення сформовані самими учасниками суспільних відносин правила поведінки, які внаслідок їх одноманітного повторення (однорідної практики застосування) перетворилися на самостійні позаюрідичні форми права (звичаї, узвичаєння, заведений порядок тощо) і які застосовують нині досить широко.

У світовій комерційній практиці активно використовують стандартні форми договорів, які об'єднано узагальненою назвою «формулярне право» (ідеться про типові форми МТП, Draft Common Frame of Reference (DCFR – Загальна система координат європейського приватного права) та ін.), у структурі якого виокремлюють такі різновиди типових² контрактів: 1) *типовий контракт-зразок* – зразок, що має рекомендаційне значення під час укладання контракту; 2) *типовий контракт-оферта (акцент)* – засіб висловлення пропозиції однією стороною (або обома) щодо обов'язкових умов майбутнього договору у вигляді оферти чи акценту; 3) *типовий контракт-формуляр* – набір оптимальних умов для певного виду договору, що вироблено багаторічною практикою великих корпорацій з метою уніфікації договірних умов в певній сфері діяльності (наприклад, типові форми чартерів тощо); 4) *загаль-*

ні умови – окремі визначені однією із сторін (або сторонами спільно) договірні умови, включення яких заплановано у зміст декількох договорів за участі цих сторін; 5) *контракт приєднання* – певна стандартна (типова) форма, у якій обумовлено всі умови майбутнього договору, та яка може бути прийнята іншою стороною шляхом приєднання до неї без можливості внесення змін і доповнень [3, с. 204-207].

Одним із центральних елементів підсистеми саморегулювання на доктринальному рівні традиційно називають договір, а право сторін договору відступати від положень чинного законодавства – одним із виявів реалізації саморегулювання в договірній сфері [4, с. 32-33]. Ураховуючи, що договірна проблематика об'єднує цілий комплекс теоретико-правових питань, деякі представники загальної теорії права обстоюють потребу виділення окремої сфери загальнотеоретичного знання – теорії правового контрактивізму [5, с. 120]. Під час концептуального обґрунтування договорів більшість науковців визнають їх самостійну регульовальну роль й підкреслюють, що саме вона зближує його із законами й нормативними актами, оскільки умови договору (як і правила, що містяться в позаюрідичних формах договірного права) відрізняються від юридичної норми, насамперед, своїм походженням: вони виражають волю сторін – суб'єктів економічної діяльності, а юридична норма – волю органу, який видав нормативний акт, до якого включено цю норму. Договірне регулювання є другим «шаблем» регламентації суспільних відносин, коли нормативно-правове регулювання на локальному рівні доповнюється свідомою саморегуляцією. Про значне розширення регулятивних можливостей договору свідчить і те, що в цілій низці юридичних норм безпосередньо передбачено можливість саморегулювання у вигляді уточнення – «...якщо інше не передбачено в договорі».

¹Українське товариство оцінювачів, Всеукраїнська рекламна коаліція, Асоціація зовнішньої реклами України, Українська асоціація маркетингу, Асоціація фармацевтичних виробників України, Асоціація українських банків, регіональні асоціації страховиків тощо.

Основу господарсько-договірного регулювання, безсумнівно, становить саморегулювання (ґрунтується на принципі свободи договору), яке, поєднуючись із законодавчим нормуванням договірних відносин, створює публічно-приватні застави господарського правопорядку. Саме завдяки господарським договорам у дію вводять комплекс правових засобів як диспозитивного, так й імперативного характеру, спрямованих на досягнення оптимального результату, що має відповідати інтересам як сторін договору, так і суспільства в цілому. Способи реалізації приватних інтересів у договірній сфері суб'єкт обирає самостійно, керуючись фактом законності власного інтересу й використовуючи законні способи його реалізації, тому незаконний інтерес (або незаконний спосіб його реалізації) виключає можливість правової охорони [6, с. 83] і призводить до недійсності договір загалом або його окремі умови. Інакше кажучи, *воля сторін договору* спрямована на досягнення бажаного для них правового результату й має *отримати визнання з боку правопорядку*. Саме правопорядок має встановити факт належного узгодження волевиявлень сторін, їх здатність до укладення договору, оцінити правомірність договірної мети [7, с. 24].

Завершення формування цілісної моделі поведінки учасників господарсько-договірних відносин на локальному рівні забезпечує потрібну для подолання ринкової невизначеності правову організованість, що, зрештою, трансформується у *правовий режим договору*, який утворюється шляхом поєднання основних положень, відбитих у нормах чинного законодавства й договірних умовах, що визначають порядок укладання, дії, зміни та припинення договору, а також вимоги до його змісту та форми. Режим господарського договору забезпечує «адресний» порядок господарсько-правового

впливу на конкретні господарсько-договірні зв'язки та є важливим засобом забезпечення договірного правового порядку, який досить часто ототожнюють з договірною дисципліною. Проте категорія «договірний правовий порядок» має більш широкий зміст, оскільки характеризує не тільки належне виконання договірних зобов'язань, але й весь спектр стану впорядкування договірних відносин [5, с. 139]. Натомість дотримання *господарсько-договірної дисципліни пов'язане виключно з належним виконанням господарсько-договірних зобов'язань відповідно до вимог закону й умов договору та є обов'язковою умовою ефективного функціонування господарського обороту, спрямованою на забезпечення договірного правового порядку зокрема та правового господарського порядку в цілому*. Основою договірної дисципліни є відомий принцип – «*pacta sunt servanda*» (договір повинен виконуватися), для обґрунтування якого науковці в різні періоди висували різні теорії (вольову, теорію обіцянки, деліктну, теорію ефективності тощо).

Останнім часом в епіцентрі уваги зарубіжних фахівців з договірних права перебуває питання визначення сучасних політико-правових підстав застосування принципу примусової сили договірних зобов'язань. Актуальність і складність цього питання полягає в узгодженні принципу примусової сили договору із загальною установкою ліберальної етики, що домінує в західних країнах, та захищає максимальну свободу особистості від примусу. Невипадково теоретичний аналіз принципу примусової сили (обов'язковості) договору досить часто супроводжується розглядом питання про характер його співвідношення з принципом свободи договору. У контексті розгляду зазначеного питання на сторінках наукової літератури фахівці звертають увагу на втрату принципом свободи дого-

---

²На відміну від українського законодавства, де типовий договір розглядають як нормативно-правовий акт, затверджений КМУ, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови, поняття «типовий контракт» у світовій комерційній практиці визначають як синонім поняття «модельний контракт (договір)».

вору значної частини свого значення за відсутності системи примусового судового захисту договірних прав. Окрім того, судова практика більшості економічно розвинених країн для підтримання договірного правопорядку застосовує принцип неприпустимості зловживання правом до оцінення змісту договірних умов. Мова йде про випадки відмови в забезпеченні судовим захистом права (прав) однієї зі сторін договору, якщо воно зафіксоване в договірній умові, що є результатом недобросовісних переговорів або має недобросовісний (дискримінаційний) характер. Свобода договору, визнаючи правом усіх країн, під час її реалізації призводить до обмеження особистої свободи, тобто свобода на переддоговірній стадії перетворюється на «несвободу» після укладення договору («несвободу від договору») [8, с. 9, 23-24].

Отже, «договірна дисципліна» є важливим структурним елементом «договірного правового порядку», а «правовий режим договору» є основним правовим засобом забезпечення останнього. Варто відзначити, що правовий режим договору має важливе значення як під час реалізації норм договірного права в конкретних договірних правовідносинах, так й у процесі застосування вказаних норм судовими інстанціями під час розв'язання господарсько-договірних спорів. Загальний режим господарського договору ґрунтується на загальних принципах і положеннях договірного права щодо порядку укладання (у тому числі нотаріального посвідчення та/або державної реєстрації), змінення й розірвання господарського договору, а також стосовно його змісту й форми. Спеціальний режим господарського договору запроваджується до певних видів договорів шляхом прийняття спеціальних норм господарського договірного права, а також під час залучення позанормативних джерел, обраних сторонами для регулювання своїх договірних взаємозв'язків і самостійно розроблених ними договірних умов. Засобом корегування окремих елементів правового режиму господарського договору на рівні індивідуального координаційного регулювання є включення до

змісту договору захисних застережень та/або укладання додаткових договорів, які фактично видозмінюють зміст основного договору шляхом його доповнення абсолютно новими умовами, що покладають на сторін нові (додаткові) права та/або обов'язки, чи шляхом змінення (замінення) раніше узгоджених договірних умов, дію яких він фактично скасовує.

Загальний договірний режим виходить з можливості укладення господарського договору як у формі єдиного документа, підписаного сторонами та скріпленого печатками (письмова форма), так й у спрощений спосіб (шляхом обміну листами, факсограмами, телеграмами, телефонограмами тощо або шляхом підтвердження прийняття до виконання замовлень). За загальним правилом спрощений спосіб допускається, якщо законом не встановлено спеціальні вимоги до форми й порядку укладання вказаного виду договорів. Це означає, що якщо закон не висуває спеціальної вимоги щодо форми конкретного виду господарського договору, то письмову (усну) пропозицію стосовно його укладення може бути акцептовано або шляхом направлення оферентові як одного примірника підписаного ним договору, так і листа, телеграми, електронного повідомлення тощо, або шляхом учинення фактичних дій, що свідчать про підтвердження прийняття замовлення до виконання. Спеціальними нормами чинного законодавства для окремих видів договорів можуть установлюватися обов'язкові спеціальні процедури їх укладання, зокрема проведення публічних торгів (аукціону), конкурсу та ін.

Загальний режим господарського договору виключає можливість одностороннього розірвання господарських договорів (тобто односторонньої відмови від договору), якщо інше не передбачено законом або договором (див. ст. 188 ГК України). Розірвання договорів, що у зазначеному аспекті підпадають під дію загального режиму, може здійснюватися виключно в юрисдикційній формі за наявності підстав, передбачених чинним законодавством. Установлений щодо окремих видів договорів спеціальний режим допускає

можливість їх одностороннього розірвання (наприклад, відповідно до ч. 3 ст. 374 ГК України кожна зі сторін договору комерційної концесії, укладеного без зазначеного строку, має право в будь-який час відмовитися від договору, повідомивши про це іншу сторону за 6 місяців). Крім того, сторони можуть у самому договорі передбачити можливість його розірвання в односторонньому порядку (коли законом безпосередньо не передбачено таку можливість), однак тільки за умови відсутності прямої заборони щодо одностороннього розірвання такого різновиду договору (наприклад, за ст. 291 ГК України не дозволяється одностороння відмова від договору оренди). Передбачене в договорі право на його розірвання в односторонньому порядку є структурним елементом спеціального договірної режиму.

Одним із дискусійних питань договірної права сьогодні залишається питання правового режиму непойменованих договорів (договорів, які не «покриваються» жодною з поименованих договірних моделей і при цьому не є змішаними). Окремі фахівці у сфері договірної права (і радянської доби, і сучасності) вважають за потрібне застосовувати до непойменованих договорів норми про подібний вид поименованих договорів і тільки за умови їх відсутності – загальні норми договірної та зобов'язального права. Однак їхні опоненти підкреслюють нелогічність вказаного підходу, оскільки він значною мірою позбавляє будь-якого сенсу виокремлення самих непойменованих договорів під час застосування щодо них спеціального режиму схожого виду поименованого договору та наполягають на підпорядкуванні непоймено-

ваного договору загальним положенням зобов'язального й договірної права. Інші науковці, приєднуючись у цілому до вищезазначеного підходу, підкреслюють незастосовність відносно непойменованих договорів спеціальних норм чинного законодавства у сфері укладання та виконання окремих видів господарських договорів, однак визнають можливість застосування спеціальних норм про поименовані договори тільки за аналогією закону. Право на укладання непойменованих договорів є одним із найвагоміших елементів договірної свободи, однак у виняткових випадках законодавець може обмежити розвиток договірних моделей (зокрема, непойменованих договорів) для блокування можливості встановлення іншого правового режиму реалізації договірних прав та обов'язків через надання певному поименованому договору [9, с. 121, 143-145, 158], а в низці випадків – і цілому договірному блоку, що використовується під час упорядкування договірних відносин на певному ринковому сегменті, монопольного статусу. Показовою в цьому контексті є встановлена чинним законодавством (ЗУ «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» від 24 жовтня 2013 р.)³ імперативна багатоструктурна модель договірної забезпечення функціонування ринку електричної енергії [10, ст. 3521].

Складність і багатогранність сучасного господарського обороту об'єктивно призводить до ускладнення його договірної оформлення (зокрема, спричиняє потребу комбінування елементів різних видів господарських договорів), проте унеможлиблює надання законодавцем власної назви для кожної договірної мо-

³Згідно зі ст. 5 вказаного Закону України модель договірної забезпечення функціонування ринку електричної енергії утворюється такими видами договорів: 1) про участь у ринку електричної енергії; 2) про купівлю-продаж електроенергії на ринку двосторонніх договорів; 3) про участь у ринку «на добу наперед»; 4) про купівлю-продаж електроенергії на ринку «на добу наперед»; 5) про купівлю-продаж електричної енергії з метою балансування обсягів виробництва (зокрема імпорту) та споживання (у тому числі експорту) електричної енергії в об'єднаній енергетичній системі України (договір про участь у балансуванні); 6) про купівлю-продаж електричної енергії з метою врегулювання небалансів електричної енергії (договір про врегулювання небалансів); 7) про надання допоміжних послуг; 8) про надання послуг з передачі електричної енергії; 9) про надання послуг з розподілу електричної енергії; 10) про надання послуг з централізованого диспетчерського (оперативно-технологічного) управління; 11) про приєднання електроустановок до магістральних (міждержавних) або місцевих (локальних) електричних мереж; 12) про доступ до пропускної спроможності міждержавних електричних мереж; 13) про постачання електричної енергії; 14) про надання послуг комерційного обліку електричної енергії; 15) про надання послуг з вирівнювання умов для конкуренції; 16) про купівлю-продаж електричної енергії за «зеленим» тарифом.

делі й розроблення щодо неї спеціальної господарсько-правової регламентації. При цьому, як справедливо зауважують А.Г. Карапетов і О.І. Савельєв, далеко не кожний непойменований договір рано чи пізно стає пойменованим, а відповідні договірні відносини охоплюються спеціальною законодавчою регламентацією, так само не кожна популяризація «змішування» елементів різних пойменованих договорів на практиці зумовлює законодавче визнання такого договору самостійним пойменованим видом. Дослідники обґрунтовно підкреслюють нелогічність застосування до змішаних договорів правового режиму пойменованих договорів [9, с. 165-167]. Як у вітчизняній, так і зарубіжній правовій доктрині відсутній єдиний загальновизнаний підхід щодо його правового режиму. Основні підходи до визначення правового режиму змішаного договору, що склалися в зарубіжній практиці, зведено до двох найбільш популярних принципів регулювання: 1) принцип поглинання (відокремлення панівного елементу змішаного договору від другорядних і підкорення всього договору правовому режиму панівному елементу відповідного пойменованого договору); 2) принцип комбінування (розподіл змішаного договору на складники та застосування щодо кожного з них правового режиму відповідного пойменованого договору, до якого належить такий елемент) [9, с. 174-175]. Однак, урахувавши можливість використання двох основних варіантів моделювання конструкції змішаного договору, по-перше, механічного поєднання різнорідних договірних елементів, які здебільшого належать до різних договірних типів (за такого поєднання відсутній єдиний комплексний об'єкт договору), по-друге, змістовно-логічного компонування елементів різних видів договорів, що, як правило, належать до одного договірного типу (за такого поєднання моделюється єдиний комплексний об'єкт договору), нам видається неможливим монопольне використання одного з вищезазначених принципів регулювання договірних відносин, що набувають форми змішаного договору. Окремого детального

розгляду потребує питання про визначення загальних засад правового режиму комплексних договорів, конструкцію яких репрезентовано не просто конфігурацією елементів різних договірних видів, а елементів договорів різної галузевої належності.

Підсумовуючи все сказане, слід ще раз підкреслити важливе значення договірних засад у забезпеченні господарського правопорядку. Корелятивний зв'язок господарського договору із сучасною конфігурацією господарсько-правових засобів, спрямованих на забезпечення господарського правопорядку, вимагає нового підходу до розуміння правового значення договірного регулювання господарських відносин і проведення подальших досліджень у цьому напрямку.

Ключові слова: господарський договір, господарський правопорядок, індивідуальне правове регулювання, правовий режим господарського договору, договірна дисципліна.

У статті досліджено актуальні питання формування договірних засад господарського правопорядку за сучасних ринкових умов. У контексті розгляду співвідношення приватно-правових і публічно-правових засад забезпечення господарського правопорядку визначено значення договірного регулювання господарських відносин та його місце в механізмі господарсько-правового регулювання. Розглянуто доктринальні підходи щодо визначення змісту індивідуального правового регулювання та його ознак, розкрито зміст ринкового стихійного та ринкового свідомого саморегулювання. Обґрунтовано положення про те, що господарський договір на індивідуальному рівні завершує процес формування господарського правопорядку шляхом створення цілісної моделі поведінки учасників договірних відносин, що трансформується у правовий режим договору. Запропоновано авторське розуміння поняття «правовий режим договору», актуалізовано його роль у формуванні підвалин го-

сподарського правопорядку, визначено характер співвідношення з поняттям договірної дисципліни.

В статті досліджені актуальні питання формування договорних начал хозяйственного правопорядка в сучасних ринкових умовах. В контексті розгляду співвідношення частно-правових і публічно-правових основ забезпечення хозяйственного правопорядка визначено значення договорного регулювання хозяйственных отношений і його місце в механізмі хозяйственно-правового регулювання. Розглянуті доктринальні підходи до визначення змісту індивідуального правового регулювання і його ознак, розкрито зміст ринкового стихійного і ринкового свідомого саморегулювання. Обґрунтовано положення про те, що хозяйственный договор на індивідуальному рівні завершує процес формування хозяйственного правопорядка шляхом створення цілісної моделі поведінки учасників договорних отношений, котра трансформується в правовий режим договору. Предложено авторське розуміння поняття «правовий режим договору», актуалізована його роль в формуванні основ хозяйственного правопорядка, визначено характер співвідношення з поняттям договірної дисципліни.

In this article there have been researched vital questions according to the creation of agreement considerations of the economic rule of law due to contemporary marketing environments. The significance of contractual regulation of economic relationships and its place in the regulation mechanism of economic legal regulation was determined in the investigation correspondence context of private and public law security considerations of economic rule of law. There were considered theoretical methods of approach as regards to the determination of the content of personal legal regulation and its features, interpreted content of the spontaneous market and conscientious market self-

regulation. There have been based the principles that economic agreement at the individual level completed the process of formation of the economic rule of law by means of creation the complete line of conduct of members of contractual relation which transforms into the legal status of the agreement. There have been proposed author's conception of the «agreement legal status» and made relevant its goal in the creation of foundations of economic rule of law, defined the nature of correspondence with the concept of contract discipline.

Література

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
2. Григорьев А.С. Механизм индивидуального правового регулирования общественных отношений : монография / А.С. Григорьев. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 144 с.
3. Бахин С.В. Субправо (международные своды унифицированного контрактного права) / С.В. Бахин. – С.-Пб. : Юрид. центр Пресс, 2002. – 311 с.
4. Погребний С. Регулювання договірних відносин у цивільному праві України: співвідношення їх внутрішнього (саморегулювання) і зовнішнього (державного) регулювання / С. Погребний // Право України. – 2012. – № 9. – С. 26–36.
5. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та ін. / за ред. Ю.М. Оборотова. – Одеса : Фенікс, 2012. – 492 с.
6. Венедіктова І. Реалізація охоронюваних законом інтересів у договірних правовідносинах / І. Венедіктова // Право України. – 2012. – № 9. – С. 78–84.
7. Погребняк С. Договір: загальнотеоретичне розуміння / С. Погребняк // Вісник академії правових наук України. – 2011. – № 4 (67). – С. 17–28.
8. Карапетов А.Г., Савельев А.И. Свобода договора и ее пределы. Т. 1: Теоретические, исторические и политико-правовые основания принципа свободы договора и его ограничений. – М. : Статут, 2012. – 452 с.
9. Карапетов А.Г., Савельев А.И. Свобода договора и ее пределы. Т. 2: Пределы свободы определения условий договора в зарубежном и российском праве. – М. : Статут, 2012. – 453 с.
10. Про засади функціонування ринку електричної енергії України: Закон України від 24 жовтня 2013 р. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 95. – Ст. 3521. – С. 8.

